

CRESCUȚI ÎN PUF

**DISCUȚII CURAJOASE
DESPRE EDUCAȚIA COPILOR**

ANCA NEDELCU

CRESCUȚI

ÎN

DISCUȚII CURAJOASE
DESPRE EDUCAȚIA COPILOR

TREI

Editori:

Silviu Dragomir

Magdalena Mărculescu

Vasile Dem. Zamfirescu

Director editorial nonfiction:

Victor Popescu

Design și ilustrație copertă:

Tudor-Gabriel Motroc

Director producție:

Cristian Claudiu Coban

Redactor:

Victor Popescu

Dtp:

Gabriel Tudorie

Corectură:

Dana Anghelescu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

NEDELCU, ANCA

Crescuți în puf : discuții curajoase despre educația copiilor /

Anca Nedelcu. - București : Editura Trei, 2026

Conține bibliografie

ISBN 978-606-40-3333-8

159.9

37

Copyright © Editura Trei, 2026
pentru prezenta ediție

O.P. 16, Ghișeu 1, C.P. 0490, București

Tel.: +4 021 300 60 90 ; Fax: +4 0372 25 20 20

e-mail: comenzi@edituratrei.ro

www.edituratrei.ro

ISBN: 978-606-40-3333-8

Cuprins

Introducere

Despre ce și cum este această carte..... 9

Partea întâi

Copilăria (aparent) la clasa întâi. Excesul de privilegii

și sărăcia de structură 25

1. Context: lumea cea mai bună și cea mai rea de până acum?..... 27

2. Alt context: „problemele de lux” ale lumii și copilăriei de azi 38

3. Creșterea în puf în imaginarul colectiv. 43

4. Prea mult, prea devreme, prea scump, prea permisiv.

Copiii din fabrica de răsfăț 58

5. Prea mult, în diferite alte forme.

Comportamente dificile și alte „păcate” ale creșterii (în puf) 74

6. Temperamente și comportamente.

Despre educabilitate și cum devenim ceea ce suntem 92

Partea a doua

Efort sau/și confort?

Extreemele unei pedagogii nehotărâte 101

7. Pe margini opuse de pedagogie.

Echilibrul, mai greu decât balansul 103

8. Pendulul educației și istoria sa. Oscilații vechi și noi. 112

9. Balansul conceptual în pedagogia românească a secolului trecut	127
10. Copilul în debaterile internaționale ale ultimei jumătăți de secol.....	133
11. Mai „pro și contra” de atât... nu se poate. Împotriva binoamelor simplificatoare în educație.....	146

Partea a treia

Copiii noștri, așa cum le așternem.

O privire „rea” în interiorul unei generații bune	155
--	------------

12. Mai mult decât perfecta grijă. Codependența	157
13. Acasă, la „ai mei”. Lansarea întârziată și întoarcerea de tip bumerang	176
14. Clopotul de sticlă nu e pentru copii. Temeri de adulți	189
15. Copilărie de interior, nevăzută de soare. Jocul liber, în aer liber, dat dispărut.....	210
16. Hiperconsumatorii. Răsfățul material și comercializarea visurilor copilăriei	226
17. Cei 3 M ai generației de azi: Materialism, Motivație, Muncă	243
18. Copiii de bani gata. Creșterea în abundență	260
19. Disciplina, bat-o vina! Domnul Goe și colegii săi de obrăznicie	277
20. În puf și în văzul lumii. Narațiunea publică a copilăriei digitale	297
21. Cultura generală, azi. Contează ce (nu) mai știu copiii noștri?.....	312
22. Diluarea evaluării. Excelent din oficiu și notele XXL	320
23. Educația de consolare și trofeul pentru prezență	336

Partea a patra

Ce facem când pare că nu mai e nimic de făcut?

Exerciții de remediere.	351
--	------------

24. Răsfățul ca simptom. „Studii de caz” și soluții cu ROST	353
---	-----

25. 4R: roluri, relații, reguli, responsabilitate.

O parte din creșterea dreaptă	370
-------------------------------------	-----

26. Fermitatea blândă în creșterea și educarea copiilor.

Grija exigentă	387
----------------------	-----

27. „Partitură” despre învățare: de la aspirație la progres.

Perseverența și efortul cu sens.....	395
--------------------------------------	-----

28. Zona proximei dezvoltări și dificultățile dezirabile în învățare	416
--	-----

29. Abilitățile socio-emoționale și autonomia

nu sunt la capitolul „și altele”	430
--	-----

30. În final, noi, adulții.....	439
---------------------------------	-----

Final narativ

Copiii sunt minunați, adulții care le poartă de grijă, la fel	447
--	------------

<i>Referințe</i>	453
------------------------	-----

Introducere

Despre ce și cum este această carte

Generațiile care au fost îndemnate să citească poeziile lui Mihai Eminescu — și care le-au savurat măiestria — au auzit probabil de „Călin (file din poveste)“. Unul dintre personajele poemului, descris cu un strop de verb ascuțit, este Craiul, socrul mare, cel „rezemat în jilț cu spată“. Acesta „șede-n perine de puf/ și cu crengi îl apăr pagii de muscuțe și zăduf“. Descrierea e suficient de explicită astfel încât să-l vedem „cu ochii minții“ pe socru' mare, nu? E solemn, static, pătruns probabil de importanța poziției și a momentului, cocoțat pe așternuturi afânate. Nu se ostenește — totul vine spre el, i se cuvine. Pentru că... e crai.

Sigur, când a spus aceste vorbe, Eminescu nu s-a gândit la copiii despre care vorbesc în această carte: cei crescuți în puf. Dar cum înțelepciunea ne spune să ne raportăm cu umilință intelectuală la ideile valoroase de dinaintea noastră, am furat această imagine — tocmai de la „poetul național“ — pentru a descrie miezul cărții de față. O folosesc pentru a ilustra postura celor alinați de confortul pernelor moi și vă lansez, iată, și prima provocare: Vrem oare să avem copii a căror creștere să semene simbolic cu postura Craiului din poveste? Poate tânjim ca aceștia să aibă poziții importante în viață, să fie semnificativi, de luat în seamă și de ținut minte, așa cum este personajul nostru; dar, vrem ca ei să-și traverseze copilăria ca niște crai țepeni, tolăniți în fotolii de confort, cu sceptrul de importanță și autosuficiență în mână? Să fie afundați în pufuri ultra-protectoare, având la un deget distanță, pe tavă, lingura de argint și tot altceva ce și-ar putea dori, fără să facă

un minim efort pentru acest răsfăț? Asta în timp ce supușii, „pagii” educației lor — părinți, profesori —, să îi apere de orice disconfort al unor „muscuțe” reale sau imagine, legănându-le ritmic, pe deasupra capului, crengi protective și răcoritoare? Și vrem oare să le tamponeze frunțile pentru îndepărtarea unor urme de zăduf, deși craii de copii ar putea face asta singuri, cu batista din buzunar? Sau, hai să nu mai fim așa formal, chiar cu mâneca hainei, pe furiș. Așa cum mai fac cei mici, uneori...

Așadar, întreb din nou, ne dorim niște copii care să semene cu această descriere? Descriere care, recunosc, este deliberat îngroșată ca să fie provocarea mai mare de la început. Și să ne facă să ne întrebăm ce câștigăm și ce riscăm atunci când le așternem copiilor „perine de puf” de-a lungul copilăriei. Cum vor crește acești copii când confortul de pilotă moale, fără „musculițe provocatoare” în jur, reprezintă singurul lor mediu de împlinire? Va fi o creștere bună? E ce ne dorim? Le face bine?

Despre astfel de dileme este această carte. Despre acele practici — adunate fără prea mare preocupare pentru acuratețea categoriilor de sub pălăria simbolică „crescuți în puf” — care ilustrează o pedagogie a indulgenței, cu accente de grijă exagerată, de permisivitate împinsă până în margini, de libertate fără reguli, dar cu surplus de merite fără responsabilități. Este despre „educația-pernă” și „școala-jilt”. Despre copiii care trăiesc printre metafore moi, de mătase, apărați de orice intemperie, încurajați din reflex, menajați din principiu, ținuti la adăpost de frustrare — cu cele mai bune intenții ale lumii adulte. Despre copii care primesc mai mult decât cer, în timp ce cresc mai puțin decât ar putea.

Dincolo de „starea de puf”. Întrebări de cititori

Expresia din titlul acestei cărți — „crescuți în puf” — e veche, adânc înrădăcinată în imaginarul colectiv românesc, ca și obiceiurile pe care le desemnează. Dicționarul explicativ

al limbii române ne spune că înseamnă „a crește în confort, neducând lipsă de nimic, a fi ținut în palme”. Iar limbajul popular îi mai adaugă și alte note explicative: cel educat în acest mod e „puiul mamei”, alintat, cocoloșit, corconit, răzgâiat, pus pe un pedestal, lipsit de griji. E un copil îngrijit „cu mânuși”, „făcut domn de mic”, ținut „sub clopot de sticlă”, care a primit totul de-a gata. E crescut „cu lapte și miere”, ca un „bibelou”. Eventual de porțelan.

Adică așa cum sunt puii cei mici, abia ieșiți din găoace; cei care își întind aripile în cuibul matern, moale, protector, de care cu greu s-ar dezlipi, căci ține de cald, apără de rele, venite de niciunde. Viața aceea de dinainte de zbor și de contactul cu lumea și cu provocările ei, asta e viața creșcuților în puf. Cuibul e cald și primitiv, încă suficient de mare pentru întinderi minime de articulații; mâncarea e procurată de părinți care fac raiduri repetate pentru odraslele înfometate, ce așteaptă cu ciocuri larg deschise, parcă disproporționat de mari în raport cu gingășia capului. Ploaia nu se simte, nici vântul, nici prea mult soare, doar cât e cazul. Numai bine, nu?

Dar cum natura e înțeleaptă, păsările-părinți își lasă puii să zboare când vremea statului în cuib se duce. Îi învață să se înalțe, le construiesc autonomia, cum s-ar spune, și le dau drumul spre o viață plină de provocări și de cunoaștere pe cont propriu. Atunci când sunt pregătiți, după ce i-au antrenat pentru asta. Când învelișul care le încălzește pielea fină se transformă în aripi de zbor, mușchii devin mai viguroși și mediul din jur, studiat cu atenție de părinți, le e prielnic, iar înălțarea e posibilă și oferă perspective nebănuite. Asta face natura.

Din păcate, oamenii și copiii lor mai ratează sau întârzie astfel de momente de zbor. Iar cartea aceasta e despre aceste obiceiuri ale celor care, din prea multă dragoste, ar vrea să continue la nesfârșit „starea de puf”, odraslele lor pierzând mult din aventura de dincolo de cuib.

Această metaforă concentrează o întreagă filosofie educațională care vorbește despre o copilărie ferită de disconfort, în care fiecare pas e ghidat, orice năzuință e anticipată.

Povestește despre cadouri înainte de dorință, sărbătoriri înainte de liniște, explicații înainte de întrebări, medalii înainte de progres. Adică o copilărie petrecută după draperii ce țin frigul departe și nu lasă lumina să provoace; cu mobilier rotunjit la colțuri, cu trepte amortizate, cu geamuri care nu se aburesc de nerăbdare, ci, să zicem, de un ceai adus fără a fi cerut. Eventual răcit înainte de un adult și cărat cu lingurița spre setea imaginară a unui copil ce n-a cunoscut așteptarea și autonomia. Un copil care nu s-a lovit niciodată — căci, am convenit deja, stă în perne moi și folie de protecție — , și care nu știe ce e efortul, nu-l trăiește, un copil care e prins înainte de a aluneca.

Simple spus, despre astfel de realități este această carte: despre creșterea în căldura unui cuib neperceput ca limitativ, cu prea multe resurse în jur, fără responsabilități de zbor, ca și când am avea în față, cum spune înțelepciunea populară, buricul pământului. Cu alte cuvinte, schimbând referința de la lumea aviară la cea pedagogică, am scris o carte despre practici de creștere a copiilor care, cumulativ, îi fac pe aceștia să fie protejați excesiv, să primească prea multe și să aibă responsabilități insignifiante. Adică un amestec care include: un răsfăț cu deficit de provocare, un sprijin peste necesități și niște recompense debalansate în raport cu meritele și condițiile specifice momentului. O combinație între obiective de creștere prea joase, nesolicitante sau, din contră, nerealist de înalte, cu practici nepermis de permissive, susținute de un hiperconsum de resurse, ceea ce poate duce la ne-exersarea comportamentelor de autonomie, la lipsa de provocări, la neasumarea unui drum cu propriile puteri, la gratificarea abundentă, uneori fără temei. Situație care nu-l lasă pe copil să simtă greul, să fie plictisit, obosit, nemulțumit, în numele unei pedagogii a lejerității, plină de evaluări înțelese ca ritualuri de validare afectivă, de note care urcă spre cer și standarde care coboară vertiginos. O pedagogie plină de artificii didactice distractive, adesea golite de conținut, cu diplome prea multe pentru prezență prea puțină.

Adică o carte despre „lumea lui prea”: prea mult, prea repede, prea devreme, prea dintr-odată sau... prea puțin (când vorbim de reguli, de exemplu), prea moleșitor — o lume insuficient de eficientă.

Vă temeți că faceți parte din această lume? Dacă v-a sărit în ochi titlul acestei cărți și ați și pornit la lectură — o decizie înțeleaptă, vă asigur — , poate că vă traversează o temere dacă ați făcut ce trebuie pentru copiii din familie, pentru elevii sau studenții voștri. Sau dacă sunteți suficient de pregătiți ca să vă asumați responsabilități de creștere și educare în viitor. Sau citiți doar de curiozitate sau pentru a vă exersa spiritul critic. Ceea ce este, de asemenea, de bine. Dar, pentru această posibilă perspectivă critică, vă rog să aveți răbdare și să duceți lectura, perseverent, până la sfârșit.

Ca să vă lămuriți dacă locuiți sau nu în „țara lui prea”, iată un exercițiu, deloc pretențios, ce include câteva întrebări utile pentru gestionarea acestor dubii. Veți vedea, aceste incitări la reflecție sunt un obicei al acestei cărți. Așadar, intervenim prea mult în educația copiilor, chiar și atunci când nu (mai) e nevoie? Sau, din contră, suntem excesiv de permissivi? Facem lucruri în locul lor? Le dăm orice își doresc, confundând necesitatea cu dorința, fără să ținem cont de vârstă sau de risipa produsă? Au acești copii sarcini de îndeplinit în acord cu vârsta lor sau primesc totul de-a gata, fără efort, fără participare? Le creăm cadre în care să-și exerseze autonomia, perseverența, simțul măsurii? Când greșesc, reparăm totul, să nu sufere vreo dezamăgire? Merg copiii noștri la școli care au uitat de învățare? Sau, din contră, sunt chinuiți cu solicitări exagerate? Sunt dispuși să-și ducă sarcinile până la capăt sau se declară repede osteniți și doborâți în fața unui minim obstacol? Ne e teamă că le stricăm starea de bine, cu un feedback mai tăios, cu o responsabilitate în plus? Nu corectăm comportamente excesive pentru a evita răspunsuri prea îndrăznețe pe care nu am avea energia să le gestionăm? Preferăm pacea aparentă a non-intervenției unui moment corectiv cu rost, dar și cu potențial de tulburare a liniștii? Vrem

să-i ținem legați de noi și de cuibul copilăriei, fără provocarea lumii mari? Și, în final, facem lucruri pentru ei care sunt, în fapt, mai mult pentru și despre noi?

Îmi imaginez că, la un moment dat, v-ați pus astfel de întrebări. Și, probabil, v-ați gândit și dacă a crește pe cineva în confort e musai un lucru de lepădat? În fond, cine nu-și dorește să fie iubit, ocrotit, să nu ducă lipsă de nimic? Adică, ce e rău în a fi un copil crescut în puf? Până la un punct, nimic. Nici această carte, care nu e nicidecum un manifest pentru asprime răutăcioasă sau stoicism educațional, nu spune că grija nu e bună. Din contră. Problema nu e puful în sine, ci abundența și omniprezența lui; faptul că e în loc de altceva, că atenția legitimă e împinsă, fără să ne dăm seama, de la confort sănătos la unul paralizant și la privare de autonomie. Riscul e ca „pufurile“ să devină un stil de viață și să creștem crai de copii, fără ca aceștia să fi traversat vreo pădure de încercări, fără să fi învins vreun zmeu interior.

Probabil că unii dintre dumneavoastră nu s-au simțit vizați de întrebările anterioare, deci sunteți străini de astfel de practici. Dacă e așa, dacă nimic din ce e mai sus nu se referă la modul în care ați crescut și educat copii, atunci ați scăpat, această carte nu vi se adresează în mod special. Dar dacă sunteți „în grupul-țintă“, să știți că nu sunteți singurii cu astfel de griji. Vocea celor care sesizează — mai mult sau mai puțin științific — lipsa de eficiență a creșterii în permissivitate exagerată este din ce în ce mai sonoră, în diferite registre și spații culturale, încât e greu de ignorat. În fapt, pe lângă observațiile și lecturile personale, am fost provocată să reacționez printr-o carte tocmai pentru că am citit prea multe altele scrise în lumea mare pe această temă. Căci, revărsarea de critici și apărări la adresa modului în care ne creștem copiii acasă și la școală, venită îndeosebi de peste granițele românești, nu poate fi trecută cu vederea. Astfel de păreri penalizează, uneori în note îngroșate emoțional, alteori împăciuitoare și cu cercetare asociată, atât construcția unei copilării protejate, dar cu vulnerabilități, cât și școala „prea

blândă“, diluată, care elimină provocarea formativă. Adică acest întreg sistem, susținut de educatori — profesori, părinți, bunici etc. — care, din dorința de a nu părea de modă veche, ezită să pună și câte un „nu“ în viața copiilor, preferând să-i acopere cu un munte de „bravo“ la fiecare secundă a progresului lor. Și care, în numele idealizării exagerate a unei stări de beatitudine, artificială și continuă, devenită pe alocuri o dogmă, vor cu orice preț, chiar și acela al consistenței, să construiască experiențe educative în care totul să fie diafan, pozitiv, nesolicitant. Ceea ce înseamnă un univers cu dorințe împlinite peste necesități, cu resurse din belșug și structură inconsistentă. Cu activități ușoare ca o boare, presărate, după gust, cu „joculețe și filmulețe“, cu evaluări lejere, neintruzive, cu note umflate pentru toată lumea, „democratic“, cu buline pentru orice și cu aplauze neconținute. Învățarea, autonomia, responsabilitatea? Mai la urmă! Buna dispoziție netulburată pare că e înainte de orice, activată la oră fixă, ca scop în sine, incitată să se manifeste demonstrativ fără motive evidente. Efortul? Discutabil. Feedbackul? Decorativ, general sau absent. Provocările cognitive, chiar și mici? De evitat. Conflictul? Altcineva e de vină. Reziliența? Minunată doar în teorie. Progresul? Aparent garantat. Și, în consecință: creșterea? De puf.

Mărturisiri de autor

Această carte vrea să fie una împăciuitoare, care refuză extremele, oriunde și oricum se manifestă acestea. Am ales această poziție pentru că știu că între copilul „luat la palme“ și cel „ținut în palme“ există o întreagă pedagogie a echilibrului și a discernământului, care merită scoasă la lumină. Acesta e, în fapt, scopul cărții.

Pentru a-l atinge, am analizat mediul care întreține „ecosistemul de răsfaț“, punctând condițiile care creează copilăria „la clasa întâi“: progresele lumii de azi, problemele sale de lux, excesul de opțiuni, consumul exagerat, hiperprotecția

(capitolele 1 și 2). Am adăugat câteva idei despre acest tip de dezvoltare în imaginarul colectiv (capitolul 3), despre combinația între „prea mult, prea devreme, prea permisiv“ (capitolul 4), urmată de descrierea unor posibile „păcate“ adiționale ale creșterii (capitolul 5). La baza tuturor acestor idei a stat convingerea că nu există copii răi, ci doar unele comportamente dificile, pe alocuri. De aceea am vorbit puțin și despre educabilitate și despre cum devenim ceea ce suntem (capitolul 6).

În partea a doua — „Efort sau/și confort?“ — m-am referit la oscilațiile pendulului pedagogic între margini, între copilul obligat și cel lăsat de capul lui; apar aici dilemele pedagogiei dintotdeauna, în construcția lor diacronică: balansul fragil între disciplină și libertate, între tradițional și inovator, între exigență și relaxare, precum și tentația inefficientă de a simplifica realități complexe în binoame de tip „alb-negru“.

În completare, partea a treia — „Copiii noștri, așa cum le așternem“ — aruncă fugitiv o privire critic-umană „în interiorul unei generații bune“. Vorbesc aici despre „păcatele“ hiperprotecției și co-dependenței (capitolele 12 și 14), despre adolescenții care rămân „acasă, la ai lor“ (capitolul 13), chiar în vremuri de maturizare coaptă, despre „hiperconsumatorii“ din lumea dorințelor nelimitate (capitolul 16), materialism, motivație, muncă (cei 3 M din capitolul 17). Mă refer, în treacăt, și la copiii de bani gata și la „Domnul Goe și colegii săi de obrăznicie“ (capitolele 18 și 19), la narațiunea digitală a existenței celor mici. Iar bucata despre „copilăria de interior, nevăzută de soare“ (capitolul 15) descrie un univers în care jocul liber, în aer liber, pare dat dispărut. Din păcate.

Urmează apoi un calup de teme despre ce, cum și cât se învață în școala de puf. Aici, multe s-ar fi putut spune, dar seriozitatea situației cere o carte separată pentru lumea școlii. De data aceasta, lupa s-a așezat selectiv pe nehotărârea exigenței academice între rigid și prea relaxat, pe cultura calificativelor mari, nu mereu în relație cu meritul („Excelent din oficiu și notele XXL“); am deschis și câteva reflecții despre

provocările ascunse sub pălăria de „cultură generală” (capitolul 21), adică despre „ce nu mai știu copiii noștri” și despre „educația de consolare” (capitolul 23), cu trofeele sale pentru prezență.

Partea a patra este despre „ce facem când pare că nu mai e nimic de făcut?”. E doar un titlu de agățare a audienței, căci în educație niciodată — dar chiar niciodată — nu putem spune că nu mai avem nimic bun de adus pentru a îmbunătăți traiectoria unor copii. Așa că, în zona finală a cărții, intrăm într-un mini-atelier de soluții, așezate în cadrul unui model al educației cu ROST. Acesta se referă la relații și roluri (capitolul 25), la fermitatea blândă (capitolul 26), ca potențială cale de urmat în procesele de creștere a copiilor. Căci cel mai dificil lucru în educație nu e să fii exigent sau delicat, ci să amesteci în proporția adecvată amândouă opțiunile, zi după zi, minut de minut, în contexte care nu obosesc să ne tragă spre extreme. Apoi, tot în partea a patra, apare ideea de a fi în control, de a avea așteptări bune de la creșterea copiilor, de a-i îndemna să fie responsabili, perseverenți, echilibrați socio-emoțional. Vorbesc și despre „zona proximei dezvoltări” și cea a „dificultăților dezirabile în creștere” (capitolul 28), despre importanța abilităților socio-emoționale și autonomia copiilor; după care urmează un capitol reflexiv, o invitație la sinceritate și autoexaminare.

Aceste direcții configurează și perspectiva din care privesc creșterea în puf și tipologiile sale asociate. Înțeleg răsfățul nu ca pe un gest izolat, ci ca pe un fenomen compozit, născut din multiple surse — emoționale, culturale, sociale sau educaționale — și manifestat în forme variate.

Una dintre dimensiunile acestui fenomen se referă la educația apărută ca reacție de contrabalansare a pedagogiilor exagerat de rigide; în acest caz, permisivitatea fără noimă e parte din mișcarea de pendul educațional între laturi opuse — când prea strict, când prea relaxat. Paralel cu aceste fluctuații, în spatele balansului între extreme, traversând vremuri și sisteme, a existat și continuă să existe, în fundal, o categorie

de copii, tratați de școală și familie ca și cum ar fi craii din „pădurea de argint” a lumii. Aceștia nu sunt rezultatul exclusiv al unei epoci, ci ai unor stiluri parentale, educaționale și culturale care se perpetuează, adaptându-se la vremuri.

Apoi, așa cum sugeram deja, mai apare un tip de educație pufoasă generată de vremurile în care trăim: în contextul actual, creșterea în puf nu mai e doar o opțiune pedagogică sau o exagerare a intențiilor bune, ci o consecință a unui mod de viață modern și a unui climat cultural mai larg care valorizează hiperprotecția și răsfățul. Aceste dimensiuni — relaxarea excesivă ca reacție istorică la rigiditate, alintul sistemic, inactivitatea ca o consecință a confortului modern și a climatului supraprotecției psiho-emoționale — se adună și se suprapun. De aceea, tipologia „creșterii în puf” propusă în paginile următoare este stratificată și interconectată, aducând împreună aceste direcții care îi alimentează expansiunea.

În abordarea acestor teme, am inclus multe precauții și nuanțe, în speranța că veți avea răbdare să le dați șanse. De exemplu, e bine de știut faptul această carte nu ne ceartă! Nu aruncă în noi cu învinovățiri, nu culpabilizează conștiințe deja obosite, nu inventariază neajunsuri doar de dragul unor mesaje tăioase. Și nici nu e un manifest de tipul „J'accuse”, à la Émile Zola, un rechizitoriu care vrea să rușineze părinți, bunici sau profesori sau să schimbe miniștri ai educației. Intenția este să ne pună pe gânduri. Atât. Să ne facă să reflectăm despre cum construim mai bine educația copiilor noștri.

Și mai e ceva important, fără de care demersul meu ar fi doar un exercițiu zornăitor de marketing: această carte nu spune cu gura până la urechi că toți copiii de azi sunt crescuți în pedagogii de confort! Nu spune nici măcar că cei mai mulți dintre ei, copleșitor de mulți din punct de vedere statistic, ar fi peste măsură de alintați. Sau că vorbim despre un fenomen nemaiîntâlnit, mai serios ca niciodată, despre cea mai răsfățată, neimplicată, leneșă și indisciplinată generație din toate timpurile! Nu-mi permit „luxul” unor astfel de generalizări, nu am date pentru o astfel de afirmație. Ar fi

chiar neprofesionist să judec după ce-mi oferă ca informație lectura — amplă, dar limitată — sau „bula“ mea urbană, de clasă mijlocie.

Acum, e drept că în interiorul lumii în care trăiesc — ca cetățean și ca cititor — mă intersectez cu multă creștere în puf. Aud și citesc despre copii care trăiesc, cu sau fără voia sau vina lor, în exces de permisivitate, nestimulare și lipsă de responsabilități. Îi văd în parcuri, în vacanțe, când îmi trag fața de masă de sub farfurie, la restaurant când îmi așază între furculițe o mână de nisip (căci încă nu mi-au pus dulceață în galoși!). Îi văd când intră în amfiteatru și par, după comportamentele afișate, că s-au întâlnit des în formarea lor anterioară cu practici educaționale puțin stimulante, care au lăsat urme. Văd cum se așteaptă la prelungirea de termene-limită pentru vreun referat minor, la examene înlocuite cu portofolii cât mai facile. Dar nu pot spune că aceste manifestări sunt o caracteristică definitorie a unei întregi generații, mai vizibile ca niciodată! Ci afirm, cu precauție academică și cu respect față de știința datelor, că fiecare generație are și a avut segmentul său de copii tratați cu indulgență exagerată. Iar eu despre acest segment am ales să vorbesc aici.

Apoi, aceste pagini se feresc să descrie categorii de elevi, etichetările fiind un pericol de care mă păzesc. Nu mă refer la tipologia „domnului Goe“, nu vorbesc despre copii și neajunsurile dezvoltării lor, ci despre practici care nu le susțin adecvat creșterea, despre comportamente și momente în care, deși îi iubim atât de mult și vrem să facem totul pentru binele lor, ajungem să le dăunăm. Deci nu mă refer la oameni, ci la fapte.

În plus, nu vorbesc limitativ doar despre familiile cu potențial financiar, „cu posibilități“. Puful nu este doar de natură materială, nu se referă doar la achiziții nenumărate, la hiperconsum, la deplasări cu mașina — eventual cu șofer — la școală, la vacanțe și cadouri de neimaginat. Puful este de mai multe feluri, căci hiperprotecția, lipsa de limite și responsabilități nu sunt rezervate doar celor cu portofel expandat. Cauzele

acestui tip de creștere nu vin doar dintr-o abundență ineficient utilizată, ci sunt alimentate de multe surse, pe care sper să le descoperim împreună în paginile următoare.

Dar, pentru că tocmai am amintit de familiile cu resurse limitate, am un gând despre copiii care n-au avut parte niciodată de creșterea în puf. Sunt cei cărora soarta nu le-a rezervat nici măcar un tratament de confort minim, ce să mai vorbim de răsfăț sau supracorecție; sunt copiii care nu au părinți cu putere de susținere, care trec prin drame, cărora le este foame la școală, când ajung acolo, cărora le este frig în pantofii cu talpă găurită. Copiii cu drumuri grele. Cu viață de stâncă. La ei m-am gândit în multe dintre proiectele strânse în portofoliul meu profesional, de-a lungul timpului; pe ei, pe cei vulnerabili, aflați în situații de risc, am încercat să-i însoțesc cu sprijin și cu inima frântă de multe ori, în nenumărate inițiative. Și, din când în când, cu un sentiment amar al resemnării în fața unei vieți mai tăioase decât puterea intervențiilor educaționale. Cred că toți aceștia, cei care se luptă în ciuda condițiilor, merită o carte separată. Și mult, mult mai mult de-atât.

Însă, de data aceasta, nu la ei am ales să mă refer. Ci la un alt segment de probleme, decupat didactic dintr-o diversitate de provocări și întors, tot didactic, pe toate fețele. Ați spune că nu e cel mai grav, că, de exemplu, inechitatea, discriminarea, stresul cântăresc mai greu decât confortul unui copil alintat. Și că a vorbi despre răsfăț este un moft pedagogic în ansamblul temelor grele ale educației. E, poate, adevărat. Dar îmi permit, politicos, să subliniez că această carte semnalează o stare de fapt ce poate să ne îngrijoreze aproape la fel de mult ca cea generată de gravele provocări menționate mai sus. Căci nu e doar despre diferențele dintre cei stimulați insuficient spre creștere dreaptă și cei mai puțin norocoși, ci despre un întreg mod de a face educație, a cărei eficiență o judecăm împreună.

Știu că, spunând cuvinte tari ca perseverență, ordine, ținte (stimulante, dar nu copleșitoare), responsabilități și